

nationale De Commerce De Petrograd v. Goukassow ügyben újabb 1924. július 22-én hozott döntései; e magas testület mindkét esetben elvi jelentőségű határozatban, kiváló brit és orosz jogász-szakértők meghallgatása után, a vonatkozó szovjet-kormányzati rendeletek és egyéb intézkedések beható vizsgálata és ismertetése mellett mondta ki, hogy: I. ezen rendeletek és intézkedések, amennyiben az illető cégek megszüntetését kimondják is, általános tartalmuknál és beállításuknál fogva politikai jellegű nyilatkozatoknak, nem pedig az egyes jogi személyek konkrét és tényleges megszüntetésére vagy felszámolására vonatkozó intézkedéseknek tekintendők; II. hogy az illető orosz társaságok külföldi fiókja e rendelkezések folytán ipso jure megszüntetettnek és a fiókok vezetőségének felhatalmazása végetértnek nem tekintendő. Amiből következik, hogy utóbbiaknak megfelelő jogalap esetén, továbbra is módjukban áll, mint jogi személyek képviselőinek, perben fellépni. A két fentidézett per közül az első esetben azt is kimondotta a Felsőház, hogy alperes, aki a szóban lévő pétervári bank londoni fiókjától a nála ott letétbe helyezett zárolt kötvényeket saját (alperes) indokolt felszólítására megkapta és átvette, már ezen tényénél fogva lemondottnak tekintendő minden oly kifogás érvényesítéséről, mellyel az illető pénzügyintézet jogi létezését vagy a fiók vezetőségének perviteli jogosultságát kétségbe vonhatná; következik ebből, hogy köteles neki a kötvényekért járó szerződészerű ellenértéket megfizetni.

„Moots“ **Ügyvédi próbatárgyalások.** Az angol jogélet az ügyvédképzés és az ügyvédi egyesülések terén egészen speciális és nagyon szerteágazó fejlődést mutat. Újabb ismét sokat foglalkoznak a brit jogászok és pedig már is gyakorlati eredménnyel, a „Moots“, vagyis tanulmányi próbatárgyalások, nyilvános viták ősrégi szokásának felelevenítésével. Ügyvédjelöltek s képzett joghallgatók ügyvédi és bírói szerepekben, teljesen ünnepélyes formák közt, aktuális vagy másként különleges érdekű jogesetek nyilvános tárgyalását folytatják le, melyen valamely kiválóbb bíró vagy ügyvéd elnököl, sőt gyakran a Lordok Házának, mint legfelsőbb bíróságnak valamely jóakaratu tagja vállalja ezen „jogi lovagi tornák“ vezetését. Az angol jogászai közvélemény szerint a „Moots“ intézménye a modern viszonyok közt is kitűnően beválik és nagy mértékben hozzájárul az amugy is elsőrangú angol ügyvédképzés színvonalának emeléséhez.

A jugoszláv bírói gyakorlatból. I. Az 1894 : XXXI. törvénycikk a Magyarországtól elszakított területen továbbra is érvényben maradt. Fölvetődött az a kérdés, hogy a Vajdaságban — így nevezik a magyar jogterületet — a volt szerb királyság alattvalói között kötött házasságra fennáll-e a kötelező polgári házasság szabálya. Az adott esetben felperes annak megállapítását kérte, hogy közte és alperes közt házasság nem kötött, mert csupán a subotica-i görögkeleti lelkész eskette őket össze, megelőző polgári házasságkötés nélkül. Az elsőbíróság a keresetet elutasította a szent synodus körirata alapján, amely az ilyen kötést érvényes házasságkötésnek jelentette ki.

A novisadi felelbiteli bíróság az elsőbíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetnek helyt adott, azzal az indoklással, hogy az 1894 : XXXI. törvénycikk 113. §-a szerint a házasság érvényessége a házasságkötés alaki kellékei tekintetében a házasságkötés helyén és idejében fennálló törvények szerint ítélandó meg. A szent synodus köriratában hivatkozott jugoszláv igazságügyminiszteri rendeletet, amely kimondotta, hogy a szerb királyság alattvalóira a polgári házasság a Vajdaság területén nem kötelező, a bíróság joghatályosnak el nem ismerte, mert ellenkezik a Vajdaságban érvényes törvényekkel és ezért a bíróság az 1869 : IV. törvénycikk 19. §-a alapján a rendelet törvénytelenységét megállapította.

II. Igen érdekes az a döntés, amely a lombardadás személyi felelősségének kérdésével foglalkozott. Mindhárom bíróság elutasította a hitelezőt keresetével, azon az alapon, hogy a jogszabály és a lombard-ügyletek természetében fekvő alaptétele az anyagi jognak az, hogy a hitelező, aki adósától kézizálogot kap, követelésének kielégítési alapját az ekként elzálogosított értékpapírok értékére korlátozza. Nincs vélelem arra, hogy az adós, aki kézizálogul ad át értékpapírokat, személyes kötelezettséget is vállal, ezeknél fogva, ha ilyen esetben a hitelező azt állítja, hogy adósa személyes felelősséget is vállalt magára, azt a hitelező tartozik bizonyítani és nem megfordítva.

Az ítéletben hivatkozott jogszabály léte problematikus; arról lehet és érdemes beszélni, hogy a bizonyítás terhét a hitelezőre hárítjuk, bár még ez is kérdéses, minthogy a személyi felelősség mégis csak az átlagszabály és kivétele a dologi felelősségre szorítkozás. A fenti álláspont még legjobban a konkrét ügyleti akarat értelmezésével lett volna alátámasztható (a kölcsön hadikölcsönkötvény jegyzésből keletkezett és a kölcsönkötvények lombardiroztattak) és az értelmezés eszközeivel megállapítani, hogy az adós személyes felelőssége nem volt a felek akarata.

III. Hosszu ideig zavarok voltak a különböző jogterületek ítéleteinek végrehajthatósága körül. Ma ugyanis négy jogrendszer él egymás mellett: a magyar jog, az osztrák jog, a régi szerb királyság joga és a montenegrói jog, sőt itt-ott a külön bosnyák és horvát jog. Az igazságügyminiszter felhívására a legfőbb bíróság azt az álláspontot foglalta el, hogy a mai jogterületek ítéletei is végrehajthatók, tekintet nélkül arra, hogy az ítéletek eltérő anyagi és alaki jog alapján hozták meg.

IV. Az ingatlan ügyletek kötelező írásba foglalásáról szóló 4420/918. M. E. számú rendelet érvényességét a magyar gyakorlatban is kétségbevonták. A kir. Kuria a rendeletet,

amelyet azóta a földreformtörvény 77. §-a törvényerőre emelt, érvényesnek mondotta ki.

A jugoszláv felsőbb bíróságok ugyancsak érvényesnek mondták ki a rendeletet, mert ez a rendelet az érvényes magyar jognak tárgya volt és minthogy nem irányult a nemzetiségek ellen, továbbra is kötelező jogszabály maradt.

Utszéli jogesetek.*)

1. Mióta a pénz oly keveset és minden egyéb dolog oly sokat ér, csekélyiségekre nagyobb figyelmet fordít az élet. Villamosjeggyel visszaélni pl. valamikor legfeljebb gimnazistáknak jutott eszébe. Ma viruló üzletág. Ugy látszik, elharapódzott az a szokás is, hogy az ember vesz egy ujságot, elolvassa s azután másnak eladja, vagy ha jólelkű, visszaadja a rikkancsnak, aki így ugyanazt a példányt többszörösen is elárusítja. A lapvállalatok ez ellen ugy védekeznek, hogy a példányokat leragasztják és kihirdetik, hogy le nem ragasztott példány megvétele vagy eladása szigoruan tilos. Lehet-e a tilalomnak jogilag érvényt szerezni? Szerintünk — legalább is harmadik személyre is kihatólag — nem. A vevő a példány megvételével és átvételével annak tulajdonosává válik. Dologjogilag tehát a lap fölött korlátlanul rendelkezik. Elidegenítési tilalom harmadik személyekre szóló hatállyal csak oly célból volna felállítható, hogy a tilalommal élő ezáltal saját vagy más számára a dolog visszakövetelését illetőleg a tulajdon átruházására irányuló követelést megóvja (polg. tkv. tjav. biz. sz. 396. §.). A jelen tilalommal a kiadóvállalat azonban nem ezt, hanem azt célozza, hogy ugyanazt a példányt csak egyszer lehessen eladni. Tulajdonjogfenntartás (pactum reservati dominii) nem jön tekintetbe, mert ily fenntartás a kérdéses kikötésben nem foglaltatik. Harmadik személy tehát, aki a példányt megszerzi, korlátlan tulajdont szerez, még akkor is, ha rosszhiszemű, vagyis ha a szerzőnek a tilalomról tudomással birt. Más kérdés, vajjon az első szerző kötelemileg nem volna-e kártérítésre szorítható, abból kiindulva, hogy az adásvételi szerződés egyik kikötése az, hogy a vevő az egyszer felbontott példányt nem fogja továbbadni. Amikor ennek dacára továbbadja, *pozitív szerződésszegést* követ el s az okozott kárért felelős. A rikkancsnak való visszaadás még súlyosabb beszámítás alá esik, mert a vevőt részessé teszi a rikkancs részéről elkövetett szerződésszegésben, akinek tilos a példányt visszafogadni (polg. tkv. tjav. 1471. §.). Sőt felbujtó-számba is mehet, ha a kezdeményezés tőle indul ki s akkor már azon az alapon is felel, hogy „mást egy harmadik személy irányában fennálló kötelességének megszegésére szándékosan reábir” (polg. tkv. tjav. 1483. §. 1. bek.).

*) E rovatban szivesen beszélünk meg előfizetőink köréből hozzánk intézett kérdéseket, amelyekben a magánjog és hiteljog körébe vágó *közérdekű* eseteket adnak tudnunkra.